

Markedsfrihet gjelder også bankene

Leser man norsk presse får man inntrykk av at det som nå har skjedd er at staten har grepet inn for å rydde opp på et område hvor markedet har sviktet Dette så vi blant annet med Fannie Mae og Freddie Mac. "Må staten overta USAs bankvesen?" har vært en av spørsmålene folk har stilt seg den siste tiden.

Men hva er egentlig Fannie Mae og Freddie Mac? Er de private banker som er blitt så dårlig styrt at de egentlig burde ha blitt slått konkurs? Egentlig heter de **Federal National Mortgage Association** og **Federal Home Loan Mortgage Corporation**. De har altså "Federal" som en del av sine navn. Da skulle det være tydelig at de ikke private. Og hva slags oppgave har de hatt? Fannie og Freddie er statlige banker som har gitt subsidierte og statsgaranterte lån til låntagere som ikke var kredittverdige! Disse to bankene har hatt statsgaranti, som har medført at bankenes utlånsavdelinger har tatt større risiko enn hvis de var private.

Det som kan sikre en krisefri økonomi er at den er fullstendig fri, det vil si en økonomi hvor pengene er **forankret i en gullstandard**, og hvor statens utgifter er små. Dette har vi dessverre ikke noe av i dag. I tillegg har USAs regjering de siste årene ført en inflasjonspolitik, og dette viser seg nå i stigende priser på det aller meste over hele verden. Inflasjonen har også ført til at huslåntakere ikke har kunnet betale tilbake sine lån.

Enda en gang ser vi at statlig politikk fører til store problemer overalt, og igjen ser vi at man ikke kan finne ut av dette ved å lese den vanlige pressen.

Det som kan avhjelpe og løse problemene er at statens innblanding i økonomien reduseres og i beste fall avvikles - "government help" fører alltid til langt større problemer enn tiltakene var ment å løse.

Vekk med sentralbanken!

I dag har alle land en sentralbank. Denne utsteder penger og bestemmer rentenivået. Sentralbanken har av myndighetene fått en rolle som innebærer at de viktigste ting innen kreditt og finansiering er underlagt statlig styring. Allikevel påstår venstresiden at de økonomiske nedgangstider skyldes liberalisme!

I et fritt marked er det ingen statlig sentralbank. Et fritt system vil innebære at man får en gullstandard, og at renten fastsettes av markedet.

I et fritt system vil alle banker kunne utstede penger, og alle vil kunne bruke de pengene de måtte ønske. I et slikt system vil de aller fleste foretekke penger som kan innløses i gull. I et fritt marked vil altså markedskreftene føre til at det vokser frem en gullstandard.

Under en gullstandard er inflasjon (som vi har hatt den siste tiden, jamfør høye priser i butikken) umulig; ved den minste mistanke om at det utstedes mer papirpenger enn det er dekning for i gull vil folk gå til banken og veksle inn sine papirpenger. Banken vil da miste sin markedsandel sporenstreks. En gullstandard vil derfor sikre at pengeverdien er stabil, og en stabil pengeverdi er en forutsetning for langsiktig planlegging.

"Å drive en bank på en ansvarlig måte er ikke umulig. Det er bare ulovlig"
- J.P. Morgan

Anbefalt litteratur for videre studier

- o Economics in one Lesson, Henry Hazlitt
- o The Capitalist Manifesto, Andrew Bernstein
- o Gold and Liberty, Richard M. Salsman
- o Capitalism, Georg Reisman
- o A Treatise on Political Economy, Jean-Baptiste Say

Gnager nysgherrigheten? Ikke fortvil! Her har du en kort innføring i hva vi liberalister mener om den økonomiske krisen.

Sosialdemokratiet har skylden

Liberalistiske teoretikere har hevdet i veldig lang tid at statlig innblanding i økonomien fører til kriser. De har sagt at dersom staten ved tvang hindrer frivillig samkvem mellom mennesker, og pålegger dem å gjøre ting de ellers ikke ville ha gjort, så vil det nødvendigvis ende med økonomisk kriser.

Få liberalister er overrasket over at kapitalismen har fått skylden for de økonomiske kriser vi nå ser. Allikevel har ikke verden sett kapitalisme siden 1929 ...

Samtlige regjeringer i USA siden president Coolidge (1923-1929) har ført en politikk som innebærer sterk statlig innblanding i økonomien: Inflasjon av pengeverdien, innføring av stadig mer variabelt og komplisert skatte- og avgiftssystem, en rekke subsidie- og støtteordninger er blitt satt i gang, regulering av handel innen USA og mellom USA og andre land, og listen går videre.

Myndighetene i USA har hindret noen i næringslivet å gjøre ting som de ønsket å gjøre, og de har pålagt andre å gjøre noe de ellers ikke ville ha gjort. Dessuten har myndighetene svært ofte gått inn og reddet store bedrifter som har fått problemer. USA har altså brukt åtte tiår på å tøyse markedskreftene. *Dette* er skylden til de økonomiske kriser. Dersom staten holder seg helt unna og ikke blander seg in i økonomien på noen måte, vil man ikke få kriser.

Etter at Coolidge gikk av tidlig i 1929 kom det kraftige varsler om en sterk omlegging av den stort sett liberalistiske politikk han hadde fulgt, og man fikk børskrakket i oktober 1929.

I et fritt marked vil en bedrift som oppfører seg uansvarlig gå konkurs, og de ansatte vil miste jobbene sine. Men i sosialdemokratiet skjer ikke dette, der vil staten redde alle bedrifter som oppfører seg uansvarlig. Dette er den primære årsak for bankkrisene vi opplever i dag, og de man hadde på 80-tallet.

Willoch begikk to fatale feil på 80-tallet: Renten ble ikke sluppet fri, og staten ville overta dersom banken opptrådte uansvarlig. En skremmende parallell til hva som har skjedd i USA nå.

Slike statlige sikkerhetstiltak – som at staten tar over dersom en viktig bedrift går konkurs – vil alltid føre til at noen folk oppfører seg mer uansvarlig enn de ellers ville ha gjort. Med andre ord:

Statlige garantier er en oppfordring til uansvarlig oppførsel.

Krisen, både i Norge på 80-tallet og i USA/verden nå, kommer av at politikerne vedtar pålegg om hvordan bankene skal oppføre seg, og at staten garanterer dersom bankene handler uansvarlig. Slikt ville ikke ha skjedd i et *fritt marked*.

I et fritt marked er det ingen pålegg fra staten til bankene, det er ingen pålegg om rentenivå, det er ingen pålegg om at visse grupper skal få lån selv om de ikke er kredittverdige.

Liberalistisk Ungdom er det eneste ungdomspartiet i Norge som jobber for 100% laissez-faire liberalisme. Dette med utgangspunkt i individets ukrenkelige rett til liv, eiendom og utfoldelse. Vårt politiske mål er at alle mennesker skal få dyrke sine egne interesser og lidenskaper fritt, uten noen innblanding fra staten.

Fravær av statlig innblanding vil merkes i både stort og smått: Ingen avgifter å betale til staten fordi du liker søtholdige godterier (i form av sukkeravgift). Intet byråkrati man må forholde seg til ved oppstart av ny bedrift (du kan for eksempel selge grønnsaker fra hus til hus uten å etablere et selskap, få godkjent registrering fra brønnøysund med alle sære krav de stiller, gjøre rede for inntekt for så å måtte betale skatt av den, etc). Kort og godt: All menneskelig samhandling vil være mye lettere, og kun basere seg på frivillighet.

Statens oppgave i et slikt samfunn vil være å stille til ansvar de individer som krenker andres menneskers rett til liv, eiendom og utfoldelse, altså forbrytere av loven og krenkere av landets suverenitet. Til dette trenger man politi, som kan forhindre, stoppe og fange forbrytere. Rettsvesen, for å sørge for en rettfærdig rettergang. Og militæret, for å hindre mellomnasjonale konflikter.

Er du interessert i liberale holdninger og ideer? Meld deg inn i Liberalistisk Ungdom! Her kan du utveksle ideer med likesinnede om politiske utfordringer og ideer. Hvis du brenner for mer frihet, vil du nå få muligheten til å kjempe for den!